

общеобразовательных учреждений, а заочное образование было экономически выгодным и эффективным. В статье подчеркивается, что особенностью развития заочного педагогического образования исследуемого периода было его заидеологизированность и направленность на служение коммунистической власти. В заключении указано, что в течение исследуемого периода заочное педагогическое образование совершенствовалось и наравне с дневной формой обучения стало важным источником подготовки педагогических кадров в Украине.

Ключевые слова: заочное педагогическое образование, развитие, социально-исторические предпосылки, педагогические кадры.

Kovpak O. Socio-historical Development Background of Distance Education in Ukraine (50-80 Years of the Twentieth Century)

This article determines and analyzes socio-economic development background of distance pedagogical education in Ukraine in 50-80-ies of XX century. It has been proved that in 50-ies of XX century distance pedagogical education gained rapid development. It was caused by post-war socio-economic conditions and shortage of teaching stuff. During 50-80-ies of XX century it continued to develop as long as the acceleration of scientific and technological progress has necessitated expansion of educational institutions, and distance education was cost-effective and efficient. The article emphasizes that the peculiarity of the development of distance pedagogical education in the study period was ideologymania and orientation on service to the communist authority. In conclusion it is said that distance pedagogical education in the study period was improved and on a par with full time education has become an important source of teacher training in Ukraine.

Key words: distance pedagogical education, development, socio-historical background, teaching stuff.

Стаття надійшла до редакції 24.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

УДК 378.1(477)

Є. В. Нелін

**РОЗВИТОК ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ:
ВІД БІЛЬШОВИЗАЦІЇ ДО ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Святкування Україною 25-річчя незалежності спонукає багатьох до підбиття певних підсумків, зокрема у сфері освіти, з метою її подальшої координації і вдосконалення. Зіставлення вихідних положень вищої педагогічної освіти (далі – ВПО) України в 1991 р. із сучасним її

станом сприяє переосмисленню усіх здобутків і невдач, успішних і провальних нововведень. Безсумнівно, що складно об'єктивно оцінити актуальний стан ВПО, однак ми спробуємо це зробити спираючись на ключові педагогічні принципи.

ВПО України неодноразово була предметом вивчення вітчизняних вчених-академіків та управлінців освітою. Фундаментальні дослідження, присвячені історії, структурі і тенденціям розвитку ВПО були проведені О. Глузманом, В. Луговим, В. Майбородою та ін., модернізацію ВПО та проблеми входження України до європейського освітнього простору досліджували В. Андрущенко, Л. Гриневич, В. Кремень та ін. Щоправда, більшість дослідників звертали увагу переважно на інституціональний та галузево-ступеневий рівні розвитку ВПО, нехтуючи при цьому духовно-змістовною складовою. Лише в напрацюваннях О. Сухомлинської [1], можемо віднайти паростки визначення виховного ідеалу сучасної України. Така неувага до проблеми формування морально-етичного і духовного ідеалу в освіті окреслила сучасне ідеологічне розгублення на тлі популяризації ідей вільного, громадянського, козацького, національно-патріотичного виховання тощо.

Методологічну основу дослідження становить системний підхід, що дозволяє відстежити особливості освітніх змін і розглянути ВПО України як відкриту та складну систему, що розвивається та функціонує на основі взаємодії та взаємозв'язку всіх складових суспільного життя. Мета статті – аналіз інституціонального, галузево-ступеневого та духовно-змістового рівнів розвитку ВПО України від часу проголошення незалежності. Для реалізації мети визначено наступні завдання: 1) провести діахронічний аналіз розвитку ВПО України; 2) визначити ідеологічні основи педагогічної освіти України станом на 1991 і 2016 рр.

У зв'язку з методологією, метою і завданнями було використано комплекс теоретичних методів, зокрема ретроспективного і діахронічного аналізу, що сприяло розумінню еволюції ВПО України, історіографічного аналізу для критичного розбору історико-педагогічних джерел з окресленої проблеми, методу наукової екстраполяції для прогнозування перспектив розвитку ВПО України в майбутньому.

Якісно нова епоха розвитку української педагогіки пов'язана з отриманням незалежності і прийняттям відповідного Закону України «Про освіту» (1991), в якому освіту проголошено пріоритетною сферою культурного, духовного, інтелектуального, соціального та економічного розвитку держави. Порівнявши наявні джерела, пропонуємо авторську періодизацію сучасних періодів розвитку освіти в Україні:

- *перший* – «пострадянський» період, що тривав до 2005 р.;
- *другий* – «пошуковий», що триває й досі.

Спробуємо детально окреслити тенденції розвитку кожного періоду, пояснивши часові рамки і систематизувавши зміни на всіх рівнях ВПО України.

Безсумнівно, що історію педагогічної освіти України недоречно

розглядати як таку, що зародилась одразу після отримання незалежності у 1991 р. Тривале перебування України у складі Радянського Союзу наклало відбиток на подальший розвиток освітньої політики. Одним із таких штампів стало розпорошення освіти внаслідок тривалого провадження політики так званої «реформи реформи», коли прихід до влади ідейних опонентів призводив до згорання однієї реформи з одночасним впровадженням контрреформи. Так за часів Радянського Союзу освітнім експериментам НЕПу протиставлялась контрреформа 1930-х рр., реформа відлиги М. Хрущова була перекреслена контрреформою Л. Брежнєва, на зміну якій логічно прийшла реформа М. Горбачова [1, с. 22]. На базі часто суперечних радянських реформ ВПО України почала формуватися на засадах гуманізації, демократизації і децентралізації, означивши співробітництво і свободу основними стовпами нової освітньої політики, затвердженої у відповідному Законі України «Про освіту», Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») (1993) та інших нормативно-правових документах.

Важливими кроками у становленні ВПО в Україні були прийняття Закону «Про підприємництво» (1991), що посприяло становленню приватної освіти та «Про наукову та науково-технічну діяльність» (1991), що призвело до появи ВАК та Академії педагогічних наук (1992) – найвищої галузевої наукової установи. Державною стає тенденція до переформатування педагогічних інститутів в державні педагогічні університети (ДПУ). Першим реорганізованим закладом України прийнято вважати Київський державний педінститут імені О. М. Горького, на основі якого постав ДПУ імені М. П. Драгоманова (1991). У подальшому педагогічні інститути були реорганізовані в університети в Одесі (1994), Харкові (1994), Кіровограді (1997), Тернополі (1997), Умані (1998), Полтаві (1999), Сумах (1999), Мелітополі (2000), Глухові (2001), Бердянську (2002), Слов'янську (2002) та ін. Багато педагогічних інститутів та університетів були реорганізовані у класичні ВНЗ з центрами в Івано-Франківську (1992), Луцьку (1993), Миколаєві (2002), Херсоні (2002), Кам'янці-Подільському (2003), Рівному (2004), Ніжині (2004), Житомирі (2004), Луганську (2008) та ін.

Окрім реорганізації педінститутів в університети, сферу вищої освіти позначило неконтрольоване зростання мережі ВНЗ. Університетизації вищої освіти, на своїх ранніх етапах, проходила на тлі економічної кризи 1995-1998 рр., що позначилась масштабними страйками освітян і зниженням статусу вчителя [2, с. 9]. Показово, що в цей проміжок було прийнято Конституцію України та переглянуто Закон України «Про освіту». Відбувається послідовне прийняття фундаментальних Законів «Про професійно-технічну освіту» (1998), «Про загальну середню освіту» (1999), «Про позашкільну освіту» (2000), «Про дошкільну освіту» (2001), «Про вищу освіту» (2002), видано Указ Президента «Про заходи вдосконалення системи вищої освіти», затверджено Національну доктрину розвитку освіти (2002) тощо. Водночас, на хвилі поширення інтеграційних

настроїв в Європі Україна підписала Лісабонську конвенцію (1997) про взаємне визнання кваліфікацій у вищій освіті, а вже наступного року постановою Кабінету Міністрів було затверджено Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні [3, с. 14].

З-поміж тенденцій до університетизації педагогічної освіти, комерціалізації та переходу з однорівневої на багаторівневу підготовку педагогічних кадрів, що найбільше позначила ідею неперервної освіти, спостерігалась тенденція до стандартизації змісту педагогічної освіти, що закріплювалось у відповідній постанові кабінету «Про розроблення державних стандартів вищої освіти» (1998) [4, с. 733].

Завершення «пострадянського» і початок «пошукового» періоду розвитку освіти України пов'язуємо зі суспільними перетвореннями, зокрема з Помаранчевою революцією (2004), в результаті якої до влади прийшов проєвропейський президент В. Ющенко, а також з експериментальним впровадженням у навчальний процес, протягом 2003-2005 рр., Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС). Вже у травні 2005 р. Україна стала повноправним членом Болонського Процесу, а у липні Президент підписав Указ «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», в якому було визначено подальші інтеграційні кроки української освіти в контексті Болонського Процесу. На виконання Указу МОН України розробив державну програму «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» [5, с. 407].

Якісно новий період розвитку української освіти, деполітизованої від основ «радянської педагогіки», позначили ідеї відкритості та співпраці під трендом Болонського процесу в системі вищої освіти. Однак, контрверсійне ставлення до цього дискурсу призвело фактично до певного розколу у науковому світі на прихильників і противників нової системи. Перші, посиляючись на примат гуманізму і демократичний устрій країн Європи, характеризують приєднання України до Болонського Процесу як об'єктивний і незворотній інтеграційний рух вітчизняної освіти в напрямку європейських цінностей. З цього приводу В. Андрущенко зазначає: «Цей рух обумовлений реальними змінами, які відбуваються на теренах Європи і світу: проблемами глобалізації, становлення інформаційного суспільства, посиленням міграційних процесів, мобільності ринку праці, обміну між культурами, а головне – об'єктивно сформованою потребою навчитися «жити разом», зберігаючи при цьому власні етнічні, культурні, релігійні та інші розмаїтості, одночасно розуміючи і поважаючи одне одного» [6, с. 12]. Відповідно противники, яких можемо назвати євроскептиками, посиляючись на тривалу відсутність регулярної міжнародної співпраці європейських освітніх інституцій з українськими, акцентують увагу на державній капітуляції та втраті освітнього суверенітету. З цього приводу В. Огнев'юк зазначає: «Інтеграція української освіти до світового освітнього простору передбачає збереження національно-культурної

самобутності української нації, її співжиття з іншими народами й національностями, діалог культур та їх взаємозбагачення» [7, с. 434].

З обранням проєвропейського вектору розвитку вищої освіти в Україні розпочався період пошуків кращих варіантів, чому сприяла популяризація порівняльно-педагогічних досліджень. З-поміж тенденцій до зростаючої автономії ВНЗ, відкритості і демократизації навчального процесу розпочалися процеси об'єднання (злиття) та часткової ліквідації університетів (табл. 1), приватизації, зменшення державного фінансування на освіту, поширення паралельної і дистанційної форм навчання, зниження її якості тощо.

Табл. 1

Динаміка розвитку мережі ВНЗ України [авт.]

Роки	1960-1961	1990-1991	1995-1996	2000-2001	2004-2005	2008-2009	2015-2016
ВНЗ III-IV рівн. акр.	135 (30 пед-ні)	149	255	315	431	353 (69 пед-ні)	288

За даними, які наведені у «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», за період незалежності частка інституцій державної (комунальної) форми власності скоротилась з 97% (1991) до 79% (2013), при відповідному зростанні частки приватних закладів до 21% (2013) [8, с. 104]. Разом з тим, за прогнозами ЮНЕСКО у XXI ст. цивілізованого рівня добробуту досягнуть держави, в яких 40-50% працездатного населення матиме якісну вищу освіту, тоді як в Україні лише 13 % громадян працездатного віку має повну і 16-18% неповну вищу освіту [9].

Завжди актуальною для України була проблема фінансування освітньої галузі, яка відчувала усі суспільні та політико-економічні коливання у державі. Пострадянський період позначився найбільшим спадом фінансування освіти, зокрема протягом 1991-1999 рр. відсоток асигнувань з ВВП України знизився з 7,0% до 3,6% при паралельному падінні ВВП майже на 60%, результатом чого стало скорочення фінансування освіти фактично вп'ятеро. Щоправда протягом наступного десятиліття спостерігалась протилежна тенденція і видатки на освіту зросли з 4,2% ВВП (2000) до 7,4% ВВП (2010) [2, с. 126–127]. Однак, сучасні бюджетні показники свідчать про чергове падіння фінансування освіти, на яку було виділено 5,3% ВВП (2016).

Тенденційним стало паралельне навчання студентів відразу у декількох університетах. Відкритість освіти і суспільний запит на підготовку не вузькопрофільного спеціаліста, а транспрофесіонала (універсального фахівця), сприяє впровадженню у навчальний процес новітніх технологій, зокрема телекомунікаційних, на яких ґрунтується найбільш сучасна форма навчання – дистанційна, завдяки чому студенти мають можливість отримувати декілька спеціальностей одночасно. Відповідна концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (2000)

передбачала підвищення рівня освіченості суспільства, соціальної і професійної мобільності, якості освіти тощо. Однак, реалізації усіх цілей перешкоджає висока собівартість дистанційної освіти через постійне оновлення матеріально-технічної бази, обладнання спеціальних приміщень, витрати на психологічну і технічну підготовку викладачів.

Однією з найбільш актуальних є проблема дослідження якості освіти. Тенденція моніторингу якості освіти стала результатом гонитви найбільш розвинутих держав світу за домінування у тому числі й у сфері освіти. Рейтингування найкращих університетів світу, визначення індексу людського розвитку (далі – ІЛР) на основі рівня життя і грамотності населення, впровадження систем якості освіти окреслюють місце держави у системі суспільно-економічних відносин. Аналіз динаміки зростання ІЛР в Україні відображає тенденцію до його падіння у пострадянський період з четвертого до восьмого десятку при стабілізації показника в межах 70-80 місця у пошуковий період. Водночас, за даними рейтингу QS – 2016, українська система вищої освіти посідала 45 місце у світі. Враховуючи, що в межах Європи нараховується 48 незалежних держав, 28 з яких формують економічну спільноту ЄС, євроінтеграційні прагнення України вбачаються практично нездійсненими. Водночас позитивним моментом є потрапляння українських університетів до міжнародних рейтингів, постійна участь у міжнародній програмі оцінювання TIMSS та перспектива участі у міжнародному дослідженні якості знань PISA у 2018 р.

Остання хвиля «реформи реформи» української освіти, метою якої було нівелювання освітніх постанов попередньої влади і впровадження протилежних ідей, відбулася протягом 2014-2015 рр. Найбільші зміни торкнулися вищої освіти і наукової сфери, для модернізації яких були прийняті відповідні закони України «Про вищу освіту» (2014) та «Наукову і науково-технічну діяльність» (2015), знаменним стало приєднання України до європейської дослідницької програми «Горизонт-2020». Основні зміни у законі «Про вищу освіту» стосувалися перш за все фінансової та академічної автономії університетів, а також системи академічних рівнів.

Відкритим для педагогічної освіти України залишається концептуальне питання духовно-змістової підготовки майбутніх поколінь. Якщо виховним витвором радянської педагогіки як ідеології мав стати борець за соціалістичну батьківщину, ідеали комунізму, пильності і непримиримості до ворогів, які з усіх боків оточували радянську людину [1, с. 15], сучасна українська педагогіка, яка підкріплюється ідеєю незворотності процесів інтеграції, глобалізації та інтернаціоналізації освіти, ставить за мету виховувати в учнях ліберальні цінності, зокрема почуття власної гідності, самостійності, незалежності від оточуючого світу, толерантності до інших тощо.

**Порівняльна характеристика
більшовизації та глобалізації освіти**

Характеристика	Радянська педагогіка	Українська педагогіка
Політико-економічна система	Комунізм	Демократія
Форма соціальної організації	Комуністичне тоталітарне суспільство	Глобальне демократичне суспільство
Провідна течія	Більшовики	Глобалісти
Стратегія розвитку	Ізоляція	Відкритість
Ідейні опоненти	Меншовики	Антиглобалісти
Виховна ідея	Радянська винятковість, ненависть до буржуазного	Українська винятковість, ненависть до радянського
Модель організації навчання	Колективна (групова), вчителєцентризм	Індивідуальна (самостійна), студентоцентризм
Педагогічний ідеал	Комуністичні цінності – справедливе суспільство, жертвовність інтересам держави, атеїзм, мужність, вірність, колективна відповідальність, дисциплінованість.	Ліберальні цінності – особиста свобода, почуття власної гідності, свобода слова, релігійна автономія, терпимість, толерантність до поглядів, вірувань та способу життя інших.

Як зазначає В. Кремень: «Сучасна інноваційна особистість – не просто продукт мегаполісів і «масової культури», а є проектом в умовах глобалізації та інформатизації [...]. Людина ХХІ століття – це людина, яка постійно вчиться, для якої отримання знань стає сутнісною рисою способу життя» [10, с. 19]. Щоправда, підготовка творчого студента «нового» покоління у ВНЗ України залишається «старою», і поки не зрозуміло, як має відбутися перехід від «вчителєцентрованої» системи навчання, в якій викладач є джерелом знань, до «студентоцетрованої».

На нашу думку, сучасна інноваційна модель освіти, яка ґрунтується на відкритості суспільства, є віддзеркаленням, і в деякій мірі продуктом контрперенесення, українськими освітніми діячами ідей радянської більшовицької педагогіки. Тому культивування на радикальних засадах абсолютно протилежного – глобалістично-інноваційного підходу до розвитку освіти, несе ризик передчасного занепаду, який свого часу спідкав радянську педагогіку. Даний висновок є квінтесенцією культурологічного підходу, з позиції якого історія має тенденцію до повторення, оскільки розвивається по спіралі. Загалом, описати сучасну ідеологічну платформу системи освіти України можна перефразувавши слова Максима Горького: «Нам потрібно знати усе, що було у минулому, але не так, як про це вже було розказано, а так, як це висвітлює (в оригіналі – «вчення Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна» [11, с. 40]) вчення прихильників глобалізації щодо тріумфу «суспільства знань».

Отже, з метою подальшого вдосконалення системи освіти всіх рівнів в Україні важливо не наслідувати сліпо особистий досвід Польщі як географічного сусіда, а також Німеччини, Італії, США та багатьох

інших високорозвинених країн, оскільки це може призвести до розвитку в Україні суперечної системи, яка нагадуватиме комічний «спагеті-вестерн» з яскравим візуальним ефектом нововведень при фактичній відсутності високих результатів.

Безсумнівно, що період «пошуків» триватиме в Україні і надалі, оскільки формування інноваційної системи освіти, перш за все передбачає відмову від консерватизму та її постійну модернізацію у відповідь на зміни у глобалізованому світі. Враховуючи, що пануючі процеси інтеграції починають змінюватись дезінтеграційними настроями, свідченням яких є вихід Великобританії з ЄС, визнання країнами G7 незалежності Косово, ситуація в Україні тощо, спостерігається велика ймовірність чергового перегляду освітньої політики на засадах антиглобалізму (альтермодернізму) як альтернативної форми політико-економічних та суспільних відносин.

Список використаної літератури

1. Сухомлинська О. Радянська педагогіка як ідеологія: спроба історичної реконструкції / О. В. Сухомлинська // Історико-педагогічний альманах. – 2014. – Вип. 1. – С. 4–24. **2. Національна** доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Пед. думка, 2011. – 304 с. **3. Вхідження** національної системи вищої освіти в європейський простір вищої освіти та наукового дослідження : моніторинг. дослідж. : аналіт. звіт / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики»; кер. авт. кол. Т. В. Фініков. – К. : Таксон, 2012. – 54 с. **4. Бутько М. А.** Загальні основні напрями трансформації вищої педагогічної освіти Білорусі, Росії, України в пострадянський період / Бутько М. А. // Гілея: науковий вісник. – 2013. – № 72. – С. 730–735. **5. Артемова Л. В.** Історія педагогіки України: Підручник. – К. : Либідь, 2006. – 424 с. **6. Андрущенко В. П.** Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11–17. **7. Огнев'юк В. О.** Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк – К. : Знання України, 2003. – 450 с. **8. Національна** доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Педагогічна думка, 2016. – 448 с. **9. Войтенко Г. О.,** Войтенко В. П., Теліс Л. О. Проблеми і шляхи реформування вищої освіти в Україні / Г. О. Войтенко, В. П. Войтенко, Л. О. Теліс // Філософські дослідження : зб. наук. праць. – Луганськ, 2011. – № 14., **10. Кремень В.** Інноваційна людина як мета сучасної освіти / В. Кремень // Філософія освіти. – 2013. – № 1. – С. 7–22. **11. Шліхта Н. В.** «Деїдеологізація» освіти в роки перебудови: причини, напрями реформ, суперечності / Н. В. Шліхта // Наукові записки НаУКМА. Історичні науки. – 2012. – Том 30. – С. 37–42.

Нелін Є. В. Розвиток вищої педагогічної освіти України: від більшовизації до глобалізації

Досліджено еволюцію розвитку вищої педагогічної освіти України за часів радянської педагогіки та сприйняття освіти більшовиками у порівнянні із сучасною українською педагогікою, яка формується на принципах інтернаціональності та відкритості, що продукуються течією прихильників глобалізації. Проаналізовано ключові тенденції розвитку вищої педагогічної освіти України від часу становлення незалежності до сьогодення. Сконцентровано акцент на реорганізації педагогічних інститутів в університети, кількісному зростанні ВНЗ, збільшенні частки приватних інституцій при одночасному скороченні частки держави в освіті, зниженні якості освіти тощо.

Робиться висновок, що сучасна інноваційна модель української вищої освіти є реакцією контрперенесення освітніми політиками ідей радянської педагогіки на сучасну систему освіти. Відповідно духу часу, течія більшовиків заміщена течією глобалістів, а масштаб «радянське» переведено у «всесвітнє».

Ключові слова: Україна, вища педагогічна освіта, глобалізація, більшовизація, українська педагогіка.

Нелин Е. В. Развитие высшего педагогического образования Украины: от большевизации до глобализации

Исследовано еволюцию развития высшего педагогического образования Украины со времен советской педагогики и восприятия образования большевиками в сравнении с современной украинской педагогикой, которая формируется на принципах интернациональности и открытости, что продиктовано движением поклонников глобализации. Проанализировано ключевые тенденции развития высшего педагогического образования Украины со становления независимости до сегодня. Сконцентрировано акцент на реорганизации педагогических институтов в университеты, количественном увеличении ВУЗов, увеличении доли частных институций при одновременном сокращении доли государства в образовании, снижении качества образования и т.д.

Делается вывод, что современная инновационная модель украинского высшего образования есть реакцией контрпереноса образовательными политиками идей советской педагогики на современную систему образования. Соответственно духу времени, течение большевиков замещено течением глобалистов, а масштаб «советское» переведен на «всемирное».

Ключевые слова: Украины, высшее педагогическое образование, глобализация, большевизация, украинская педагогика.

Nelin Ie. Development of the Higher Pedagogical Education of Ukraine: From Bolshevization to Globalization

In the article the evolution of the development of the higher pedagogical

education of Ukraine from the Soviet pedagogy and perception of education by Bolsheviks in comparison to the modern Ukrainian pedagogy is investigate, which is formed on the principles of internationalism and openness that is dictated by the movement of globalists. Analyzed key tendencies in the development of the higher pedagogical education in Ukraine with the formation of independence until modern times. Concentrated focus on the reorganization of the teacher training institutes in the universities, a quantitative increase in higher education institutions, increasing the share of private institutions, while reducing the share of the state in education, lowering the quality of education, etc.

The conclusion is that the modern Ukrainian innovative model of higher education has a countertransference reaction to the education policy of Soviet pedagogy ideas on modern education system. In tune with the times, over the course of the Bolsheviks replaced the Globalists and “Soviet” scale adjustment to “World”. At the same time replaced by educational ideal, which should be no longer Soviet, and “innovative person”. To further improve the education system at all levels in Ukraine important not to follow blindly the personal experience of Poland as a geographical neighbor, and Germany, the US and many other developed countries, as this may lead to the development in Ukraine contradictory system that resemble comic "spaghetti-western "with striking visual effects innovations in the absence of actual results.

Key words: Ukraine, the higher pedagogical education, globalization, bolshevization, the Ukrainian pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 07.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 37.013.42

О. Г. Олексієнко

**СУЧАСНА ДЕФІНІЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
НА ОСНОВІ РЕТРОСПЕКТИВНОГО АНАЛІЗУ ТВОРІВ
ВИДАТНИХ СВІТОВИХ ВЧЕНИХ**

Соціум потребує персональної відповідальності у сучасних соціальних умовах. Сьогодні різко і кардинально перетворило соціально-економічне життя суспільства, висуваючи на перше місце сучасні вимоги до таких рис особистості, як відповідальність, професійність, самостійність та активність у прийнятті важливих рішень у різних життєвих обставинах. Однією з найважливіших та найбільш пріоритетних завдань стає проблема формування розвитку соціальної відповідальності особистості.